

відчуває втому, енергетичний дефіцит і зниження мотивації. Ця прихована форма вигорання є небезпечною, оскільки часто залишається непоміченою.

Підтримка професійної витривалості має бути системною та багаторівневою. На індивідуальному рівні вона передбачає розвиток емоційного інтелекту, навичок саморегуляції, усвідомлення власних меж і потреб. На організаційному рівні - створення сприятливого психологічного клімату, гнучкого графіка, рівномірного розподілу навантаження, можливостей для обміну досвідом.

Отже, професійна витривалість викладачів медичних університетів у кризових умовах є системним феноменом, що формується під впливом особистісних, організаційних і соціальних чинників. Її розвиток є запорукою збереження якості освіти, психоемоційного благополуччя педагогів і стійкості освітнього середовища. Комплексний підхід, який поєднує індивідуальні психологічні стратегії, організаційну культуру підтримки та державну політику в галузі освіти, сприятиме підвищенню ефективності діяльності педагогів і забезпеченню безперервності навчального процесу навіть у найскладніші періоди нашого життя.

Етичне та правомірне застосування штучного інтелекту в освітній практиці

Сирова Г.О., Чаленко Н.М., Козуб С.М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У сучасному світі цифрових технологій стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) істотно впливає на всі сфери людської діяльності, зокрема і на освіту. Використання інтелектуальних систем у навчальному процесі відкриває нові можливості для індивідуалізації навчання, оптимізації освітніх програм і підвищення ефективності педагогічної взаємодії. Останнім часом ШІ швидко інтегрується в освітнє середовище, змінюючи способи навчання, викладання та оцінювання знань. Його можливості – від автоматизованої перевірки робіт до

персоналізованих підказок – відкривають нові горизонти для студентів і викладачів. Разом з тим активне впровадження ІІІ в освітнє середовище викликає ряд етичних, правових та методологічних проблем, серед яких особливої уваги потребує питання дотримання принципів академічної доброчесності.

Академічна доброчесність являє собою фундаментальну цінність освітнього процесу, яка забезпечує довіру до результатів навчання, об'єктивність оцінювання та розвиток відповідального ставлення до наукової діяльності. Використання ІІІ без належного усвідомлення його ролі може призвести до порушень академічної етики, таких як плагіат, неправомірне використання чужих ідей або спотворення результатів досліджень. Тому особливо актуальним є розроблення підходів до етичного та правомірного застосування ІІІ в освітній практиці, які б сприяли розвитку критичного мислення, самостійності студентів і збереженню принципів доброчесності.

Академічна доброчесність є однією з базових засад сучасного освітнього процесу, що забезпечує довіру до результатів навчальної та науково-дослідної діяльності. Вона передбачає дотримання певних морально-етичних та професійних стандартів, спрямованих на підтримання високої якості освіти й формування культури відповідальності в академічному середовищі. Основними принципами академічної доброчесності є самостійність виконання робіт, достовірність інформації, визнання авторства і коректне цитування літературних джерел, а також персональна відповідальність за отримані результати.

Самостійність передбачає те, що здобувач освіти повинен виконувати завдання власними силами, спираючись на особисті знання, аналітичні здібності та творчий підхід. Достовірність інформації означає точність поданих фактів, аргументів і висновків, що має особливе значення у контексті використання ІІІ, який іноді може генерувати недостовірні або неперевірені дані. Принцип визнання авторства полягає у необхідності належного посилання на всі використані джерела, включно з цифровими інструментами, в т.ч. системами ІІІ. Відповідальність за результати передбачає усвідомлення того, що саме

користувач, а не технологія, несе етичну та правову відповідальність за зміст власної роботи.

У контексті швидкого поширення технологій ШІ у сфері освіти особливої актуальності набуває питання меж допустимого використання таких інструментів. Штучний інтелект має розглядатися не як заміник людської інтелектуальної діяльності, а як допоміжний ресурс, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, розвитку аналітичного мислення та творчого потенціалу здобувачів освіти. Водночас повне копіювання згенерованого тексту або використання результатів роботи ШІ без належного осмислення й цитування кваліфікується як порушення принципів академічної чесності, зокрема як академічний плагіат.

Етичне використання ШІ вимагає від здобувачів освіти не лише технічних навичок роботи з інтелектуальними системами, але й сформованого критичного мислення, здатності аналізувати, перевіряти й інтерпретувати отриману інформацію. Дотримання етичних норм забезпечує збереження довіри до результатів навчання й сприяє формуванню відповідального ставлення до використання сучасних технологій. Незважаючи на потужні можливості, системи ШІ не є джерелом істини. Вони можуть створювати неточні, застарілі або некоректні твердження. Тому кожен факт чи цитату необхідно верифікувати через наукові джерела, бази даних і офіційні документи. Відповіді, згенеровані ШІ, мають слугувати відправною точкою для власних роздумів, а не готовим висновком. Здобувачі освіти або дослідники повинні аналізувати, інтерпретувати та адаптувати отриману інформацію відповідно до цілей дослідження. Етичне використання ШІ передбачає усвідомлену взаємодію людини й технології, засновану на чесності, критичності та відповідальності. Це не лише гарантує академічну добросовісність, але й сприяє формуванню нової культури навчання, у якій технології підтримують, а не замінюють людський інтелект.

Викладачам, у свою чергу, важливо розробити чітку політику щодо застосування ШІ в навчальному процесі, визначати межі його допустимого використання та формувати у студентів усвідомлене ставлення до академічної

доброчесності як ключової складової професійної культури сучасного фахівця. Це дозволить перетворити ШІ на засіб розвитку мислення, а не на інструмент для обходу самотійного компонента навчальної діяльності.

Отже, актуальним завданням сучасної педагогічної науки є розробка концептуальних підходів і практичних рекомендацій щодо етичного та правомірного застосування технологій штучного інтелекту в освіті. Це сприятиме розвитку критичного мислення, формуванню навичок самотійної роботи здобувачів освіти і збереженню принципів академічної доброчесності як основи якісного та конкурентоспроможного освітнього процесу.

Психологічні механізми формування залежної поведінки

Смирнова Т.М., Абасалієва О.М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Феномен залежної поведінки є однією з найскладніших проблем сучасної клінічної психології, що має міждисциплінарний характер і стосується не лише медицини, а й соціальної, правової та освітньої сфер. У сучасних умовах війни, соціальної нестабільності та високого рівня стресу зростає кількість осіб, схильних до різних форм адикцій – хімічних (алкоголь, наркотики, медичні препарати) та поведінкових (ігрова, інтернет-, харчова, трудовоголізм). Клініко-психологічний аналіз дозволяє розглядати залежність як патологічну форму адаптації, в основі якої лежить спотворення механізмів задоволення базових психологічних потреб і регуляції емоцій.

Залежна поведінка формується внаслідок поєднання біопсихосоціальних факторів: генетичної схильності, нейробіологічних порушень системи дофамінергічної винагороди, психотравматичного досвіду, емоційної депривації, дефіциту саморегуляції та неадекватних копінг-стратегій. З клініко-психологічного погляду, головним механізмом є психологічна фіксація на певному способі отримання задоволення або уникнення болю, що призводить до звуження свідомості, втрати контролю й зниження здатності до саморефлексії.